

Трезвият му ум често е скептичен, но истинският му патос е именно трезвостта.³¹ При Богоров тази трезвост понякога се явява поръсена с мек и деликатен хумор, който обаче е по-скоро едно изключение сред общото звучене на възрожденския смях. В хумористичните вестници от този период доминира злъчната, политически или личностно острастена сатира. На този фон хуморът на Богоров трасира пътя на изпуснатите възможности.

¹ Парпулова-Грибъл, Л. Пародията в българските епически песни. - Български фолклор, 1987, кн. 2, 3-9; Ангелова, Р. Комичното в българския юнашки епос. - *Известия на етнографския институт и музей*, кн. XII, 1969, 227-265.

² Славейков, П. П. Събрани съчинения. Т. 5. С., 1959, с. 115.

³ Радев, Р. Типология на смехотвореца и юнака - Хитър Петър и Крали Марко. В: Воля за облик. Юбилеен сборник в чест на проф. Симеон Янев. С., 2002, с. 185. В същата статия авторът обръща внимание, че юнакът (кралят) във фолклора си служи с присмех, но смехотворецът (шутът, Хитър Петър) - не. „Кралят се присмива, а смехотворецът с остроумия се измъква от присмеха“. Радев твърди още, че „присмехът има специално проявление в културата на отделните народи, по-различно от смеха, тъй като той не е животворен, а е свързан с тъмните сили.“ Пак там, 184-185.

⁴ Относно магическите функции на смеха във фолклора вж. Пропп, Вл. Ритуальный смех в фольклоре. - В: Пропп, Вл. Проблемы комизма и смеха. Москва, 1999, 220-256.

⁵ Данова, Н. Тъй рече Йоан Златоуст. < <http://www.slovar.org/c18/smehat/danova.htm> 19.12.2005 > Вж. също Данова, Н. Константин Георгиев Фотинов в културното и идейно-политическото развитие на Балканите през XIX в. С., 1994, с. 218-219.

⁶ В речника на Найден Геров думите *хумор*, *ирония* и *сатира* не присъстват. За думата смях е дадено следното значение: 1) *Приятно, сладко разположение на душата, изказано с особен глас и с движения на някои от мускулите на лицето.* 2) *Присмиванье, присмивка, присмив, присмех, посмешка, смехота, насмешка.* За думата *шега* - *Бия си шяга с някого, шягувамся, подигравамся с него, глумяся.* В същата посока, т.е. към присмеха и подигравката, конотират и думи като *майтап*, *маскара*, *зевзек*, *зевклендисвам ся*. Геров, Н. Речник на българския език. Т. 1-6. С., (1895-1904), 1975.

⁷ Елиас, Н. Относно процеса на цивилизация, С., 1999, т. 1. с. 118 и сл.

⁸ Вж. Аретов, Н. Преводната белетристика от първата половина на XIX в. С., 1990, 16-37.

⁹ За българските възрожденски календари и специално за двата календара на П. Р. Славейков вж. Михова, Л. Българските календари. С., 1995, 10-16, 103-114. От същата авторка вж. също: Пародийното в Славейковия „Нова мода календар“ или началото на една жанрова трансформация. - В: Литература, общество, идеи. С., 1986, 130-143.

¹⁰ В разбирането, към което се придържам, **сатирата** е целенасочено осъждащ смях с йерархична структура и това я отличава от хумора. Сатирикът стои нравствено извисен над обекта на смеха и от тази позиция дава оценки и присъди. **Хуморът** е смях без изразена йерархична структура и дидактична насоченост. Това е споделеният смях между равностойни (и взаимно приемащи това) субекти. Той не преследва непременно някакви високи нравствени цели. Хуморът е смях, търсещ забавлението и споделената радост. Това е форма на общуване, обвързана с разбирането